

DATOS IDENTIFICATIVOS

Xeografía: Fundamentos de xeografía humana

Materia	Xeografía: Fundamentos de xeografía humana			
Código	002G251V01201			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Díaz Fernández, José Antonio			
Profesorado	Díaz Fernández, José Antonio			
Correo-e	tonydiaz@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
Descrición xeral	O carácter de formación básica desta materia no Grao de Xeografía e Historia vén xustificado pola contribución que desde a mesma realízase á formación do futuro graduado: en Fundamentos de Xeografía Humana faise unha boa aproximación ao coñecemento dos grandes problemas sociais que afectan a gran parte da Humanidade a comezos do milenio. Medir e interpretar as dinámicas demográficas e as súas consecuencias, as transformacións urbanas, os problemas do mundo rural ou os impactos ambientais das múltiples actividades económicas, etc., forman o núcleo central da materia de estudo e de aí a súa relevancia no Grao			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer o territorio (ambiente, sociedade, cultura) dende unha perspectiva diacrónica e sincrónica
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
C2	Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da Xeografía Humana
C3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial
C4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais
C5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
C6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
C7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
C8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D7	Capacidade de razoamento crítico
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D15	Sensibilidade a temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos fundamentais da Xeografía Física, a Xeografía Humana e a Análise Xeográfica, integrados no proceso de desenvolvemento do campo disciplinar da Xeografía	A1 A3	B1	C2 C5	D1 D4 D15
Comprensión dos fenómenos xeográficos como manifestación de relacións complexas entre variables físicas, humanas e socioeconómicas	A1 A3	B1 B3	C3 C4	D1 D4 D7 D11 D15
Toma de conciencia sobre as achegas da ciencia xeográfica no ámbito académico e social, manifestada a través dun razoamento crítico que incida en aspectos ambientais e culturais	A3	B3	C4 C5	D1 D4 D7
Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto disciplinar e multidisciplinar	A5	B3	C6 C7 C8	D1 D4 D5 D9 D15
Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social	A3 A5	B3	C6 C7 C8	D4 D5 D7 D9 D11

Contidos

Tema	
1. Mirar, pensar e analizar o territorio	1.1. A Xeografía como ciencia. Evolución da Xeografía Humana: da descrición ao método científico. O espazo como produto social. 1.2. Os conceptos clave articuladores da Xeografía moderna. Relacións ser humano-medio, espazo, rexión, paisaxe. 1.3. A observación do territorio: o problema das escalas xeográficas e niveis de análise espacial
2. Relacións sociedade-medio.	2.1. O concepto de ecosistema e o medio natural mundial. 2.2. O estudo das poboacións. As fontes de análise demográfica e a súa interpretación. Dinámica demográfica e estrutura da poboación. Os modelos de transición demográfica. Os movementos migratorios 2.3. O crecemento da poboación e as políticas demográficas. A distribución desigual da poboación, dos recursos e da actividade
3. Espazos rurais e espazos urbanos: complementariedade e interdependencia	3.1. O proceso de urbanización. Etapas no desenvolvemento urbano. Definición de cidade. Criterios e problemas 3.2. A cidade como espazo. Os conceptos de localización e situación. O valor xeo-histórico do plano urbano e análise dalgunhas tipoloxías de cidades. A imaxe da cidade. Morfoloxía e estrutura urbana. O espazo urbano como un produto social. Os problemas das cidades 3.3. Os espazos rurais. A funcionalidade dos medios rurais nas sociedades urbanas: heteroxeneidade, subordinación e dependencia

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	15	5	20
Obradoiro	10	20	30
Resolución de problemas	13	20	33
Eventos científicos	2	0	2
Traballo tutelado	0	30	30
Seminario	5	0	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	5	24	29
Observación sistemática	0	1	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Explicación, por parte do profesor, dos contidos básicos da materia. Tratarase de incentivar a participación crítica e reflexiva do alumnado nestas clases teóricas

Obradoiro	Como metodoloxía activa, realizaranse exposicións de traballos bibliográficos elaborados polos alumnos co obxectivo de profundar nas cuestións fundamentais dos temas da materia. Estas sesións darán lugar á participación, discusión e conclusións ás que teñen que chegar os asistentes ao seminario
Resolución de problemas	Estas actividades estarán encamiñadas á explicación e resolución de exercicios prácticos na aula en consonancia e en función das clases teóricas: análise e interpretación de materiais gráficos diversos, cadros estatísticos, cálculo de índices e taxas, comentario de audiovisuais e manexo do TIC
Eventos científicos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Traballo tutelado	Estas actividades están encamiñadas a potenciar o traballo en grupo. O estudante, en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Seminario	Adicarase fundamentalmente a orientar ao alumnado na realización do seu traballo autónomo ou en grupo. Prestarase especial atención aos aspectos relacionados coa planificación e organización das diferentes actividades prácticas, seminarios, etc.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Realizar un seguimento e avaliación do traballo, tanto durante o proceso como do resultado final. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia (Moovi, UVigo) e correo electrónico . Alumnado semipresencial: Campus Remoto (enlace en Moovi). Alumnado presencial: na aula e o seminario de informática da Facultade.
Seminario	A atención personalizada consistirá na revisión dos exercicios, probas e traballos; na resolución de dúbidas e toma de acordos para calquer aspecto da dinámica da materia. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia (Moovi, UVigo) e correo electrónico . Alumnado semipresencial: Campus Remoto (enlace en Moovi). Alumnado presencial: na aula e o seminario de informática da Facultade.
Obradoiro	Estas sesións darán lugar á participación, discusión e conclusións ás que teñen que chegar os asistentes. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia (Moovi, UVigo) e correo electrónico . Alumnado semipresencial: Campus Remoto (enlace en Moovi). Alumnado presencial: na aula e o seminario de informática da Facultade.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas	Teranse en conta os coñecementos operativos adquiridos nas sesións prácticas da aula, así como a capacidade de interpretación e representación gráfica da información. Con iso, o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: - Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto disciplinar e *multi-disciplinar. - Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social.	10	A1 A3 A5	B3 	C6 C7 D5 D11	D1 D4 D5 D11
Traballo tutelado	O alumnado realizará o traballo en grupo. Un traballo que se basará na recollida de documentación, traballo de campo, tratamento de datos y comentario dos mesmos (inclúe avaliación do uso autónomo das TICs). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: -Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo. -A comprensión dos fenómenos xeográficos como manifestación de relacións complexas entre variables físicas, humanas e socio económicas.	30	A1 A3 A5	B3 	C3 C6 C7 C8 D11	D1 D4 D5 D9 D11

Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumnado realizará un comentario razoado, de análise e interpretación dos aspectos relacionados coa temática teórica da Xeografía Humana. As cuestións plantexadas requiren una resposta estruturada e reflexiva. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: -Coñecemento dos conceptos fundamentais da Xeografía Física, a Xeografía Humana e a Análise Xeográfica, integrados no proceso do desenvolvemento do campo disciplinar da Xeografía; -Toma de conciencia sobre as aportacións da ciencia xeográfica no ámbito académico e social, manifestada a través dun razoamento crítico que incida en aspectos ambientais e culturais. -Comprensión dos fenómenos xeográficos como manifestación de relacións complexas entre variables físicas, humanas e socio-económicas.	50	A1 A3	B1 C4	C2 D4 D7 D15	D1
Observación sistemática	Participación activa do alumnado nas sesións e actividades propostas como docente, tendo en conta a avaliación continua do traballo autónomo na aula, no campo e na plataforma de teledocencia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: -Toma de conciencia sobre as aportacións da ciencia xeográfica no ámbito académico e social, manifestada a través dun razoamento crítico que incida en aspectos ambientais e culturais.	10	A1 A3 A5	B3 C6 C7 C8	D1 D4 D5 D9 D11	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a dispor como alternativa de probas de avaliación global (artigo 64.g dos Estatutos da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Os mesmo requirimentos que reñen para as convocatorias ordinarias farano para a de xullo e outras convocatorias

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

AGUILERA, M. J. et al., **Ejercicios prácticos de Geografía Humana**, UNED, 2002

ROMERO, J. (coord.), **Geografía Humana**, Ariel, 2007

SEGRELLES, J. (Dir.), **Geografía Humana**, Editorial Club Universitario, 2002

Bibliografía Complementaria

ALBET, A. y BENEJAM, P., **Una Geografía Humana renovada. Lugares y regiones en un mundo global**, Vicens Vives, 2001

BAILLY, A. y BÉGUIN, H., **Introduction à la géographie humaine**, Armand Colin, 2001

CARRERAS, C. et. alt., **Trabajos prácticos de Geografía Humana**, Síntesis, 1998

CHARVET, J. y SIVIGNON, M. (Dir.), **Géographie Humaine**, Armand Colin, 2002

HIERNAUX, D. y LINDÓN, A. (Dir.), **Tratado de Geografía Humana**, Anthropos, 2006

JOHNSTON, R. et alt., **The Dictionary of Human Geography**, Blackwell, 2000

NOGUÉ, J. y ROMERO, J. (eds.), **Las otras geografías**, Tirant Lo Blanch, 2006

WACKERMANN, G., **Géographie Humaine**, Ellipses, 2000

ZÁRATE, M. y RUBIO, M., **Geografía Humana**, Ed. Ramón Areces, 2005

ZÁRATE, M. y RUBIO, M., **Glosario y prácticas de Geografía Humana**, Ed. Ramón Areces, 2006

ZÁRATE, M.; RUBIO, M., **Paisaje, Sociedad y Cultura en Geografía Humana**, Ed. Ramón Areces, 2011

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xeografía: Espazos e sociedades/O02G251V01301

Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe/O02G251V01505

Xeografía de Galicia/O02G251V01908

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xeografía: Fundamentos de xeografía física/O02G251V01101

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil

---